

Skup *Strokovno srečanje Nade Sedlar 2016*

Ljubljana, Slovenija, 8. prosinca 2016.

U Ljubljani je 8. prosinca 2016. organiziran Stručni skup povodom 60. obljetnice Centera za konserviranje-restavriranje knjig in papirja Arhiva Republike Slovenije. Organizatori skupa bili su Društvo restavratorjev Slovenije, Skupnost muzejev Slovenije i Arhiv Republike Slovenije.

Program je započeo na Institutu za celulozo in papir predavanjem *Ogled delovanja poluindustrijskega (že skoraj muzejskega) stroja za izdelavo papirja*, u sklopu kojeg su sudionici imali prilike vidjeti postrojenje i način rada poluindustrijske proizvodnje papira na spomenutom stroju. Papir se prvenstveno proizvodi od celuloze uz dodatak punila ljepila, kemikalija i boja. Vrsta celuloze, odnosno duljina i debljina celuloznog vlakna, bitno utječe na mehanička i ostala svojstva gotovog papira, pa se zato za proizvodnju različitih vrsta papira upotrebljavaju različite polazne sirovine. Vlaknasta polazna sirovina ne može se neposredno upotrijebiti za formiranje papirnog lista, pa se takva sirovina mora podvrgnuti posebnomu hidromehaničkomu postupku, tj. mljevenju. Vlaknasta sirovina melje se u vodenoj suspenziji u mlinu s diskontinuiranim radom, tzv. holenderu. Zatim slijedi formiranje papirne trake na pokretnu beskraju traku sita uz postupno odvodnjavanje. Mokra traka zatim napušta sito i ide na prešanje i sušenje.

Nakon obilaska Instituta za celulozo in papir, predavanja su nastavljena u Arhivu Republike Slovenije, gdje su prisutne sudionike pozdravili organizatori skupa Martina Lesar Kikelj, Jana Šubic Prislán, Irena Porekar Kacafura i Jedert Vodopivec Tomažič. Prvo predavanje održala je Nataša Nemček iz Narodnog muzeja Slovenije, u kojem je predstavila Nadu Sedlar, začetnicu konzerviranja i restauriranja u Republici Sloveniji, koja je uvela nove metode i standarde na područje struke, koji postaju temelj za daljnji razvoj i napredak. Nada Sedlar započela je svoj rad u Narodnom muzeju Slovenije na mjestu voditeljice konzervatorsko-restauratorskog odjela, gdje je uvela prvo vođenje dokumentacije 1958. godine, koja je sadržavala sljedeće podatke: redni broj, datum preuzimanja, inventarni broj, vrstu predmeta, nalazište, datum vraćanja, preuzeo po obradi, napomena. Osim što je vodila konzervatorsko-restauratorske radove, Nada Sedlar bavila se i istraživanjem, a sudjelovala je i pri arheološkim iskopavanjima, te je s kolegicom Darinkom Anastazijom Virant (konzervatorica-restauratorica stakla, keramike i porculana) razvila metodu vađenja arheoloških nalaza pomoću gipsa.

Zatim je slijedilo predavanje Jedert Vodopivec Tomažič *Pregled izdelave papira*, u kojem je opisana povijest proizvodnje papira od samih početaka pa sve do današnjih dana. Iva Gobić Vitolović iz Državnog arhiva u Rijeci u svojem predavanju *Japonski papir in njegova izdelava* predstavila je tradicionalnu proizvodnju papira koja potječe iz Japana i gdje se i danas još uvijek na isti način dobivaju naj-

kvalitetnije vrste japanskih papira. Naime, kolegica je imala prilike posjetiti Japan i upoznati se s tradicionalnim postupcima proizvodnje papira, pa je svoje predavanje temeljila na vlastitom iskustvu i viđenjima. Do danas u Japanu se u obiteljskim radionicama zadržao tradicionalni način proizvodnje papira, a kao polazne sirovine koriste se tri osnovne biljke od kojih se dobivaju visokokvalitetni trajni papiri. Tri polazne sirovine za proizvodnju papira su:

- a) Kupinovo drvo (iz njega se dobiva koza vlakno, koje izuzetno čvrsto i dugačko);
- b) Mitsumata grm (iz njega se dobiva mitsumata vlakno, koje je nešto kraće od koza vlakna i obično ima žutu ili crvenu nijansu);
- c) Gampi drvo (iz kojeg se dobiva gampi vlakno, koje je meko i svilenkasto).

U tradicionalnoj ručnoj proizvodnji papira vlakna se namaču u vodi kako bi nabubrila i omekšala. Nakon namakanja vlakna se kuhaju par sati u vodi u koju je dodana lužina, s ciljem daljnjeg mekšanja i razvlaknjivanja. Kao lužina najčešće se koristi natrijev ili kalcijev karbonat. Kada vlakna dovoljno omekšaju kuhanjem, slijedi proces njihova čišćenja, odnosno uklanjanje nečistoća i zaostalog drvenog dijela. Uklanjanje nečistoća i zaostalog drvenog dijela ispire se ručno najčešće u jezerima ili u potocima. Očišćena vlakna zatim se na kamenoj podlozi udaraju drvenim batom dok se skroz ne usitne. Tako usitnjeno vlakno miješa se s vodom i sredstvom za suspendiranje (neri) u velikim kadama te se na taj način dobiva suspenzija (papirna kaša) koja je osnova za dobivanje papira. U tako pripremljenu suspenziju uranjaju se sita napravljena najčešće od bambusovog pruća. Izranjanjem sita i njihovim laganim protresanjem formira se tanki sloj fino raspoređenog vlakna duž rešetke, a preostala voda otječe kroz otvore na situ. Na taj način formirani list papira skida se s rešetke i lagano preša kako bi se uklonila preostala voda. Nakon prešanja listovi se stavljaju na dasku, zaglađuju finim kistovima i ostavljaju da se osuše.

Blok predavanja završen je filmom Valvasorjeva Slava u kojem su sudionici imali još jednom prilike vidjeti povijest proizvodnje i nastanak papira. Stručni skup završio je malom radionicom u sklopu koje je sudionicima prikazan nastanak i formiranje lista papira iz papirne pulpe na stroju za nadolijevanje. Radionicu su održale kolegice iz Centera za konserviranje-restauriranje knjig in papirja Arhiva Republike Slovenije Stanka Grkman, Marijana Cjuha, Mateja Kotar, Lucija Platininc, Nataša Petelin i Tatjana Rahovsky Šuligoj. Naime, riječ je o vrsti stroja za nadolijevanje koji je konstruiran u Danskoj prije više od 20 godina s namjenom da se unaprijedi i olakša proces ručnog restauriranja. Tom metodom moguće je uz pomoć papirne pulpe vrlo precizno rekonstruirati i nadopuniti dijelove listova/dokumenata koji nedostaju. Miješanjem obojenih papirnih vlakana moguće je tonirati papirnu pulpu tako da bojom bude identična listu papira koji se restaurira, a količinom pulpe regulira se debljina popune tako da odgovara debljini lista pa-

pira koji se restaurira. Kolegice iz Slovenije su dugi niz godina koristile opisani stroj, međutim tijekom rada su uvidjele osim prednosti i neke nedostatke. Iz tog razloga su angažirale inženjera Kambića, s kojim su pokušale zajednički ukloniti nedostatke postojećeg stroja, tako da je konstruiran novi unaprijeđeni stroj. Novi stroj izrađen je od inoksa, za razliku od prethodnog plastičnog, što bitno olakšava čišćenje i održavanje stroja. Ugrađena je miješalica koja miješa papirnu pulpu prije nego se pulpa rasporedi po radnoj površini, a postavljena su i svjetla koja poboljšavaju vidljivost tijekom rada.

Stručni skup završio je prigodnim druženjem u popodnevnim satima.

Marijana Mimica-Tkalčec